

การวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาว ล้านนา จังหวัดเชียงราย

ANALYSIS OF THE BENEFITS OF EATING CHI RICE AND ROASTED STICKY RICE IN BAMBOO
IN THE 4TH MONTH, WHICH IS VALUED AND INFLUENTIAL AMONGST THE PEOPLE OF
LANNA IN CHIANG RAI.

พระจตุรงค์ วิสุทฺธสีโล (ชัยพล)

Prajaturong Wisuttasilo (Chaipon)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์อานิสงส์การให้ทานตามหลักพระพุทธศาสนา 2) เพื่อวิเคราะห์หลักคตินิยมที่ปรากฏในอานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 3) เพื่อวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพล ต่อชาวล้านนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) วิเคราะห์อานิสงส์การให้ทานตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า มีอานิสงส์ดังนี้คือ ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของชนหมู่มาก สัมบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรทั่วไป ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ ผู้ให้ทานเมื่อตายไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

2) วิเคราะห์หลักคตินิยมที่ปรากฏในอานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 พบว่า มีคตินิยมดังนี้คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำความดี 3 ประการ ประกอบไปด้วย การทำบุญด้วยการให้ (ทานมัย) การทำบุญด้วยการรักษาศีล (สีลมัย) การทำบุญด้วยการภาวนา (ภาวนามัย) และ สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรม 4 ประการ ที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้

ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาติ
ประกอบไปด้วย ทาน ปิยาจา อตถจริยา สมานัตตทา

3) วิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพล ต่อชาวล้านนา พบว่า
1. ทำให้มีความสุข เบิกบานที่ได้ทำบุญด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน 2. ทำให้มีโอกาสแสดงความกตัญญูทวดเวที่
ต่อบรรพชนและเทพยดา 3. ทำให้มีการปฏิบัติตามจารีตประเพณี 4.เป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานเยาวชน
5.เป็นโอกาสที่ได้สังสรรค์กับเพื่อนบ้าน 6.ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับเพื่อนบ้าน 7.เป็นการทำนุบำรุง
ศาสนาอันเป็นที่เคารพสักการะของตน

คำสำคัญ : อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลาม; คุณค่า; อิทธิพลต่อชาวล้านนา

Abstract

The article has objectives to 1) to analyze the merits of giving alms according to Buddhist principles, 2) analyze the morale principles that appear in the merits of giving Khao Gee, Khao Lam Duan See and 3) to analyze the merits of giving Khao Gee, Khao Lam Duan See that value and influence to Lanna people. This is the qualitative research and collecting data through the tools called document and interviewing. the result of the research found that:

1) Analyzing of the merits of giving alms according to Buddhist principles was found as follows; the giver of alms is loved by many people, peaceful men associate with alms-givers, the good reputation of the giver spreads throughout all over, the giver of alms is not far from the layman's dharma and one who gives alms after death will attain the bliss of the heavenly world.

2) Analyzing the morale principles that appear in the merits of giving Khao Gee, Khao Lam Duan See found that the morale were as follows: Merit-Kriyavattha 3 means the location of 3 good deeds, consisting of making merit through giving (danamai), making merit by keeping the precepts (silamai), making merit through prayer (bhavanamai) and Sangahavattha 4 means tools or 4 principles that help unite many people to live

together happily. It is a tool to help eliminate conflicts that arise and bring people together with love. It can be applied from the family level to the social level. It is fairness that contributes to the well-being of the country and the nation consisting of Dana, Piyavaca, Atthachariya and Samanatta.

3) Analyze the merits of giving Khao Gee, Khao Lam Duan See that value and influence to Lanna people was found that; 1. make happy rejoicing in making merit with their own labour, 2. as an opportunity to show gratitude to ancestors and gods, 3. practicing according to tradition, 4. as a role model for children and young people, 5. as an opportunity to socialize with neighbors, 6. as a sign of love and bond with neighbors and 7. as the preservation of the religion that is respected by oneself.

Key Words: Merits of Giving Khao Gee, Khao Lam, Value, Influence to Lanna.

บทนำ

วันเพ็ญเดือน 4 เหนือ เดือนยี่ได้ คือเดือนมกราเป็นเดือนที่ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวแล้วนำไปใส่ยังฉางชาวภาคเหนือนิยมทำบุญทำทานก่อนที่ตัวเองจะบริโภค เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่เทพยดามีแม่โพสพเป็นต้นที่ช่วยดูแลคุ้มครองดูแลข้าวเปลือกในยังฉางหลวงข้าวของตนมิให้สิ่งอื่นใดมารบกวนทำให้การกินข้าวเปลือกหมดเร็วการทำบุญทานข้าวจี๋หลาม มีการทำดังนี้ การเตรียมข้าวจี๋ ในสมัยโบราณชาวเหนือนิยมการทำอาหารใช้สุกโดยการจี่ การเผา การปิ้ง การย่างเป็นส่วนมากไม่ใช้การทอดอย่างในปัจจุบัน ดังนั้นคนสมัยโบราณจึงมีอายุยืน เพราะไม่มีไขมันอุดตันเส้นเลือดอย่างในสมัยปัจจุบัน การทำบุญข้าวจี๋มีการเตรียม คือ 1. ผู้ที่จะถวายข้าวจี๋ต้องมีการนึ่งข้าวเหนียวให้สุกแล้วเตรียมถ่ายไฟจากเตา พัดวีจนลูกโซนแล้วเอาข้าวสุกปั้นเป็นก้อนกลมๆ ใช้ไม้ผ่าเหลาให้เป็นแผ่นบางแล้วเสียบเข้าไปแล้วนำเอาข้าวจี๋ถ่านไฟแดงๆ พลิกไปพลิกมาให้มีผิวเหลือง กราบนำกิน บางรายต้องการให้ไม้เสียบ้าง ขอรับประทาน ถือว่าอร่อยกว่าการจี่เหลืองกรอบเพราะมีกลิ่นหอม กว่าสิ่งนี้แล้วแต่ความพึงพอใจของบุคคล 2. บางรายเวลาที่จี่ข้าวปั้น ให้มีรูปปั้นหรือแบนๆ เพื่อสะดวก เพื่อสะดวกในการจี่และนิยมนาน้ำผึ้ง น้ำอ้อย บางรายทาน้ำกะทิขึ้นเพื่อให้ซึมเข้าไปในข้าวจี๋ เมื่อจี่จนกรอบตามต้องการแล้วนำมาใส่จานหรือภาชนะเพื่อนำไปถวายพระในวันเพ็ญเดือน 4 เพ็ญ 3. การจี่ข้าวเย็น คือข้าวที่นึ่ง

นานแล้ว จะรับประทานอย่างธรรมดาที่จิตขัดแย้งไม่อร่อยชาวบ้านจึงนิมนต์เอาข้าวมาปั้นเสียบด้วยไม้จิ้มไฟ แจกกันกินอร่อยกว่ารับประทานข้าวเย็นธรรมดา การจิ้มข้าวแบบนี้หากจะพิจารณาในแง่การกินแล้วได้ 2 ลักษณะ คือเป็นอาหารควาใช้รับประทานกับแกง และใช้เป็นอาหารหวาน เพราะข้าวจิ้มมีรสหวานมัน กรอบ เพราะทาน้ำผึ้ง น้ำอ้อย อร่อยนัก ชาวบ้านในชนบทของไทยไม่พิถีพิถันเรื่องอาหาร การได้กินข้าวจิ้ม จึงเป็นเครื่องแทนขนมหวานได้เป็นอย่างดี เพราะทำง่ายและวัสดุก็มีอยู่แล้ว (ศิวาพร วัฒนรัตน์, 2553 : 1.)

คัมภีร์อานิสงส์ทานข้าวจิ้มข้าวหลามเดือน 4 กล่าวถึง การทำบุญข้าวจิ้มข้าวหลามนิยมในกลุ่มประชาชนที่รับประทานข้าวนี้ เป็นอาหารหลัก คือ ไทยภาคเหนือ ไทยภาคอีสาน และประเทศลาว ไทยภาคกลางปัจจุบันนิยมรับประทานข้าวดังคือข้าวติดกันกระทะ หรือกันหม้อข้าวนำมาทอดให้กรอบ การรับประทานข้าวจิ้มและข้างตั้งจึงเป็นการสงวนอาหารไว้เป็นอย่างดี จึงนิยมสืบทอดการทำข้าวหลามการทำข้าวให้สุกโดยอาศัยธรรมชาติ คือ การนำข้าวสารเหนียวใส่กระบอกล้อมไฟ ใส่ไม้ไผ่ไวนานประมาณ 1 คืน หรือประมาณหกชั่วโมงแล้วนำมาเผาไฟจนสุก รับประทานกับเนื้อย่างหรือกินเปล่าๆ ก็อร่อยมาก สิ่งนี้นับเป็นอาหารของประชาชนชาวเหนือมาช้านานนับพันปีอุปกรณ์ในการทำข้าวหลาม ข้าวหลามจะทำด้วยอุปกรณ์ต่อไปนี้ 1. ไม้ไผ่ต่างๆ ที่ยังไม่แก่เกินไป ประกอบด้วย ไม้ป้างหรือไผ่ป้าง ไม้ไผ่สีสุก ไม้ไผ่หนาม ไม้ไผ่เหล่านี้นี้เรียกชื่อตามท้องถิ่นซึ่งไม่เหมือนกัน อีสานและภาคกลางอาจเรียกชื่อตามท้องถิ่นของตนจึงกล่าวได้ว่าไม้ไผ่ที่มรเจียหรือเจือ คือเอื้ออยู่ในไม้ไผ่นั้นมาก ไม้ไผ่ที่แห้งเหมาะกับการทำข้าวหลาม 2. ข้าวเหนียวหรือข้าวนี้ หากได้ข้าวใหม่ยิ่งดี เพราะมีกลิ่นหอมแผ่่ายเปื่อยเร็ว เวลาทำข้าวหลามจะเหนียวนิ่มน่ากิน 3. หากเป็นข้าวหลามกะทิ ต้องเตรียมมะพร้าวขูดคั้นเอาน้ำกะทิใส่แทนน้ำธรรมดา 4. ฟืนหรือถ่านสำหรับก่อไฟเผาข้าวหลาม 5. ราวหรือค้ำสำหรับใช้ผิงข้าวหลาม 6. ใช้ปื้อมัดข้าวหลามก่อนนำไปเผา สำหรับข้าวหลามสั้นและต้องการปริมาณมากประเภทและขนาดข้าวหลาม ไม้ไผ่ป่า การทำข้าวหลามคงจะเกิดขึ้นจากกลุ่มชนที่รับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก คือชนชาติไทยลานั้นเอง ความสะดวกในการทำข้าวหลามก็คือเวลาเดินทางจะเตรียมแต่ข้าวสารไปเท่านั้น หากจะเดินทางผ่านป่าผู้เดินทางจะแะตัดไม้ไผ่ที่ตนต้องการเตรียมไว้ หากจะเผาทอนเย็นก็เตรียมแช่ข้าวในกระบอกล้อมไฟไว้ตั้งแต่ตอนเช้า และเตรียมใส่ข้าวหลามในกระบอกล้อมไฟ ก็ไปเผาในตอนค่ำ ก็ไปเผาในตอนเช้า ข้อนี้ใช้สำหรับผู้เดินทางจะต้องพิจารณาเอง

การทำบุญข้าวจีข้าวหลามในจังหวัดเชียงรายมี 2 วิธีดังนี้คือ 1. การเตรียมข้าวจีข้าวหลามและอาหารหวานคาวไปถวายพระสงฆ์ในตอนเช้า ขอนานให้พร หรือ ภาคเหนือเรียกว่า “ป็นปอน” นั้นชาวภาคเหนือจะนิยมถวายทุกบ้านเรือน เมื่อทำบุญข้าวใหม่เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บุพการีของตน ซึ่งพระสงฆ์จะให้พรและกรวดน้ำว่า“เอวังโศดู ตีและอชชนะในวันนี้ ก็หากเป็นวันดีสะหรือนวิเศษ เหตุว่าวันเดือน 4 เป็ง (สนั่น ธรรมธิ, 2564 : 12.) ก็มารอดมาถึงบัดนี้ ปณมมูลศรัทธาหมายมีนาย (ผู้ถวาย) เป็นเค้า พร้อมด้วยญาติพี่น้องสัมพันธ์วงศ์สงขณชววยตคตแต่งแปงพร้อมน้อมนำมายังโพนทกขาร ข้าวจี ข้าวหลาม และของบริวาร ทานทั้งหลายมวณนี้มาถวายแก่ตนแก่เราบัดนี้ตัวเราก็มิธรรมเมตตาเป็นปฏิกคากะ รับเอาแล้วหือเป็นผละผลแก้วสามกึ่ง ทิฏฐธรรมเวทนิยะยังด้วยทันใจ หือเกิดผละผลไปต่อหน้า ได้ผืนแผ่นผ้าและเงินค่าเป็นผละนำเข้าจอดเวียงแก้วยอดเนรพานนั้น จุงจกมีเทียงแท้ดีหลี บุญกุศลอันนี้มามากขอถวายฝากไปหาขังบิดามารดา พ่อแม่พี่น้องมิตรเคยเคยสหายที่ได้ตายมรณชีวิตขาดสันดร มีมานกร (ชื่อผู้ตาย) แม้ว่าได้วางอาร์ดณะจิตใจไปบ่ขังไปตคตองหว่างจตุรบายร้อนบได้อาบอยากบได้กิน ดังอันกิตี ขอน้ำบุญอันนี้ไปอุ้มปยกออก หือพ้นจากที่ร้ายคล้ายมาสู่ ที่ดี แล้วหือเกิดเป็นเทวบุตรเทวดาอินทราพรหม ต้นใดต้นหนึ่ง ผละบุญนี้ไปรอดยามเข้าหือเป็นข้าววาย ไปรอดยามชววยกลายเป็นแผ่นเสื้อแผ่นผ้าไปรอดเมื่อหล้า กลายเป็นเฮือคำลำประเสริฐนำเอาท่านทั้งหลายไปเกิดที่ทางดินนั้น จุงจกมีเทียงแท้ดีหลี จัตตาโรธัมมา วัชณันติ อายุ วัณโณ สุขังพลัง” 2. การขึ้นวัดหรือขึ้นวิหารหลังจากนำเอาขันข้าวไปถวายพระภิกษุเพื่ออุทิศบุญกุศลแก่บรรพชนแล้วศรัทธาประชาชนประจำวัดจะนำเอาข้าวจีข้าวหลาม อาหาร อีกส่วนหนึ่งนำขึ้นไปรวมกันบนวิหารซึ่งจะมีพิธีกรรมต่อไปนี้(พงษ์ธร จันทรสวัสด์, 2561 : 2.) 1. นำดอกไม้ใส่พานใส่ขันแก้วทั้งสาม 2. เอาข้าวใส่บาตร พระพุท พระธรรม พระสงฆ์ 3. เอาอาหารใส่ถาดที่เตรียมไว้ 4. เอาน้ำหยาดหรือน้ำทักษิณา ใส่รวมกันในน้ำตัน หรือคนโทของวัด สำหรับการกรวดน้ำร่วมกัน 5. ใส่ดอกไม้ในพานขอศีลเรียก “ขันขอศีล” 6. ใส่พานดอกไม้ในพานถวายไทยทาน เมื่อพระสงฆ์ขึ้นพร้อมกันบนวิหารปูอาจารย์หรือมคณายกะขอศีลกล่าวคำถวายแล้วนำเอาอาหารบิณฑบาตข้าวจี ข้าวหลามถวาย พระสงฆ์อนุโมทนา หลังจากพระสงฆ์ให้พรแล้ว ศรัทธาประชาชนจะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพชน และขอขมาพระรัตนตรัยแล้วก็กลับบ้าน (พงษ์ธร จันทรสวัสด์, 2561 : 2.)

ในส่วนของคุณค่าของการถวายข้าวจีข้าวหลามมีมากมายหลายประการที่เกิดขึ้นแก่ตัวเองและแก่สังคมดังนี้ 1. ทำให้มีความสุข เบิกบานที่ได้ทำบุญด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน 2. ทำให้มีโอกาสด

ความกตัญญูตเวทีต่อบรรพชนและเทพยดา 3. ทำให้มีการปฏิบัติตามจารีตประเพณี⁴ เป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานเยาวชน 5. เป็นโอกาสที่ได้สังสรรค์กับเพื่อนบ้าน 6. ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับเพื่อนบ้าน 7. เป็นการทำนุบำรุงศาสนาอันเป็นที่เคารพสักการะของตนประเพณีข้าวจี ข้าวหลามในวันเพ็ญเดือน 4 เหนือ หรือเดือนยี่ ไถ่นี่ ยังประพฤติปฏิบัติต่อกันมาแต่โบราณจนกระทั่งทุกวันนี้ (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2561 : 20.)

บทความวิจัยนี้นำเสนอเกี่ยวกับ การวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ทำบุญถวายทานและประชาชนผู้ร่วมทำบุญทั่วไปพึงจะได้รับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ต่อการดำรงวิถีชีวิตจริงได้อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นชุมชนเมืองยังต้องการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีเอาไว้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมหรือรากเหง้าของตนเอง เป็นผลวิจัยเพื่อการศึกษาและพัฒนาสังคมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อานิสงส์การให้ทานตามหลักพระพุทธศาสนา
2. เพื่อวิเคราะห์หลักคตินิยมที่ปรากฏในอานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4
3. เพื่อวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย มีการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้คือ

1. สายันต์ไพเราะจิตต์ กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ มนุษย์ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นเพื่อการอยู่รอดของตนเองเพื่อพัฒนาสังคมของตน และยังเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 3 ประการคือ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านสังคม 3. ด้านจิตใจและวัฒนธรรมยังเป็นเรื่องเดียวกันกับคำ ว่า สังคม ชุมชน และชาติพันธุ์ ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่โดยรอบมีการเรียนรู้ในการใช้และสืบทอดวัฒนธรรมนั้น ๆ จากรุ่นสู่รุ่น

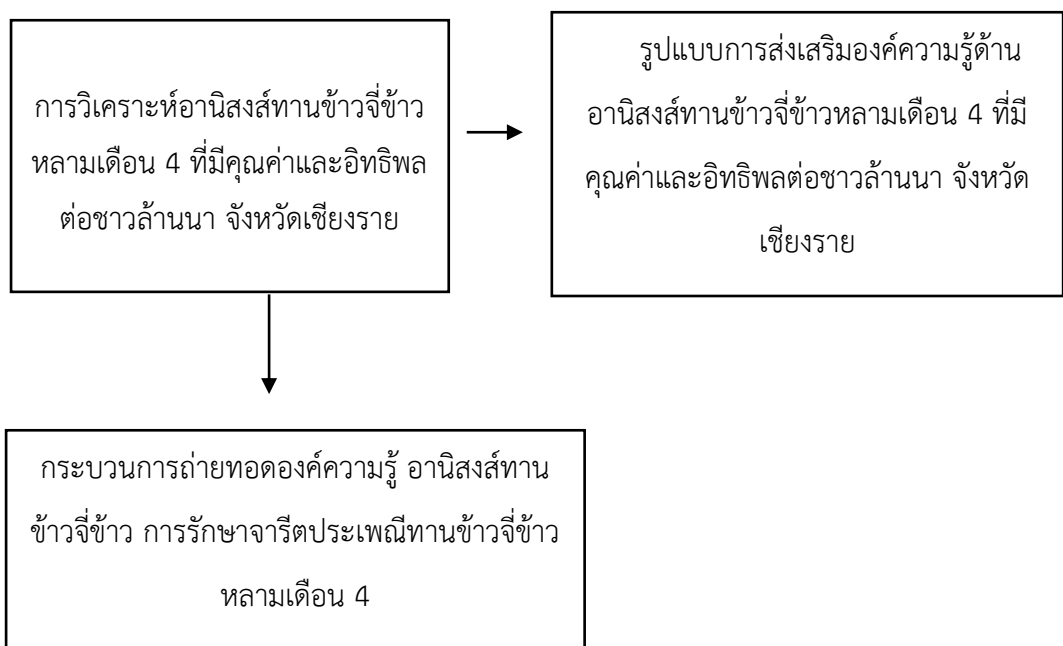
2. เฉลิม พงษ์อาจารย์ ให้ความหมายคำว่าประเพณี หมายถึง แนวทางปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ที่นิยมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งประเพณีแต่ละอย่างก็มีความสำคัญมีคุณค่า แตกต่างกันไป

ประเพณีที่มีความสำคัญ ซึ่งคนในสังคมจะต้องยึดถือปฏิบัติ เป็นเรื่องศีลธรรมเรียกว่า จารีตประเพณี ถ้าใครฝ่าฝืนถือว่า เป็นผู้ประพฤติชั่วร้ายแรง

3. กาญจนา แก้วเทพ อธิบายถึงความเชื่อมโยงของวัฒนธรรม ในแต่ละด้านว่าเป็นวิถีทาง และแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้สั่งสม มารวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถ่ายทอด สะสม และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติ และความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของอันเกิดจากการคิด และการกระทำของมนุษย์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ วัฒนธรรมคือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติของมนุษย์เอง โดยจะต้องมีระบบคุณธรรม และจริยธรรม เป็นตัวกำกับตัวความรู้ และการปฏิบัติของมนุษย์ในแต่ละสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจี๋ข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่า และอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย มีกรอบแนวคิดดังนี้คือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อานิสงส์ถานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและ
อิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
กับประเพณี วัฒนธรรมและพิธีกรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติความเป็นมา
ของ หลักพุทธธรรมและการวิเคราะห์องค์ความรู้และการวิเคราะห์อานิสงส์ถานข้าวจีข้าวหลามเดือน
4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย

2. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัยโดย
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของ
คณะสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา ผู้นำท้องถิ่น เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus
Group Discussion)

3. สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระวิปัสสนากรรมฐาน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพุทธจิตวิทยา เพื่อระดมแนวคิด
มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัย
เชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งชุดความรู้เกี่ยวกับแนวทางการวิเคราะห์องค์
ความรู้และการส่งเสริมทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนาซึ่งมี
รายละเอียดดังนี้คือ

3.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

1. วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. วัดดอนชัย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
3. วัดปงสนุก อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

3.3 ประชุมสนทนากลุ่มย่อยโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1. พระสงฆ์	จำนวน	5	รูป
2. ปราชญ์ท้องถิ่น	จำนวน	5	คน
3. มัคทายก	จำนวน	5	คน
4. หน่วยงานทางด้านพุทธศาสนา	จำนวน	2	คน
5. ผู้นำชุมชน	จำนวน	3	คน
6. ประชาชน	จำนวน	5	คน

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และ จากการประชุมกลุ่มย่อยย่อย สรุปในเชิงสถิติ
 จากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และและศึกษาเชิง

ความสัมพันธ์ถึงมุมมองของการวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่า
 และอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของ
 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้นำ
 ท้องถิ่น

3.5 สรุปผลการวิจัย

3.6 นำเสนอผลการวิจัย

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survry
 Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ ชุดความรู้
 เกี่ยวกับการวิเคราะห์หองค์ความรู้และการส่งเสริมประเพณีเดือน 12 เป็งเหนือ ตานเรือสะ
 เปาค่า ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 ทางด้านพระพุทธศาสนา ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

5. สรุปผลการวิจัยที่ได้คือ มีชุดความรู้เกี่ยวกับการอานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มี
 คุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย

6. นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survry Research)
 เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ ชุดความรู้เกี่ยวกับแนว
 ทางการวิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา

จังหวัดเชียงราย ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้าน
พระพุทธศาสนา ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์อันนิสงส์การให้ทานตามหลักพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การให้ทาน
ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ การให้การเสียสละ การแบ่งปันโดยมิได้หวังผลตอบแทนซึ่งสามารถให้
ได้ทั้งวัตถุ สิ่งของ เงินทอง ซึ่งเป็นของนอกกายแล้ว นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างในสังคมไทยที่มีการ ให้
ทานด้วยการบริจาคโลหิต ซึ่งจัดเป็นการให้ทานประเภทอามิสทาน ที่อยู่ภายในร่างกายคน อีกด้วย
และยังรวมถึงการให้ธรรมทาน และอภัยทาน ที่นอกเหนือจากการท ำบุญให้ทาน ประเภทอื่น ๆ
ดังนั้น การให้ทานควรท ำควบคู่ไปกับศีลและภาวนาตามหลักของบุญกิริยาวัตถุ เพราะทานเป็น
องค์ประกอบแรกของศีลและภาวนา การให้ด้วยความมีเมตตาอยู่เสมอ และที่สำคัญ คือ การควบคุม
ความโกรธของตัวเองให้ได้ เพียงเท่านี้ชีวิตของเราก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้ อภัยทานแล้ว หรือการให้ทาน
ในเรื่องท ำบุญกุศลต่าง ๆ เช่น การให้ทาน การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การให้ทานได้กลายเป็น
ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคมไทยตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน การถวายทานที่สังคมมักจะเข้าใจ
ก็คือ การให้แบบเจาะจงแก่พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง และสังฆทาน ให้โดยไม่มุ่งหวังเจาะจง เฉพาะแก่
พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ในคัมภีร์กล่าวว่า การให้ ทานที่ไม่เจาะจง จะมีผลอันนิสงส์มากกว่าขึ้นอยู่กับ
เจตนาของผู้ให้ทานเป็นสำคัญและทำให้เกิด ประโยชน์กับสังคมนั้น ก็ต้องมีคนดีช่วยกันพัฒนาประเทศ
ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ระดับสังคม ระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ดังนั้น จึงมีความเห็นว่า การให้ทานโดยมีบุคคลอันเป็นแบบอย่างที่ได้กล่าวมา ก็ มีทั้งที่เป็น
พระสงฆ์และฆราวาส ที่ได้ท ำหน้าที่เสียสละทั้งทรัพย์สินส่วนตัวและใช้วิธีการด้วยการ ชักชวน ในอันจะ
ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ให้ปลอดภัยจากความทุกข์ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ใน สังคมคนในสังคมจะ
อยู่ได้อย่างมีความสุขสงบ นั้น สิ่งที่สำคัญจะต้องกลับมาศึกษาหลักธรรมใน การให้ทานที่ปรากฏใน
คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ให้มากขึ้นและทำความเข้าใจในการให้ ทาน อันจะท ำให้ประเทศไทย
ได้มีพระพุทธศาสนาอยู่คู่บ้านคู่เมือง มีความร่มเย็นเป็นสุขมา จนถึงทุกวันนี้การให้ทานจึงถือว่าเป็น
การรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

2. วิเคราะห์หลักศีลธรรมที่ปรากฏในอานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ผลการวิจัยพบว่า ศีลธรรมดังนี้คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำความดี 3 ประการ ประกอบไปด้วย การทำบุญ ด้วยการให้ (ทานมัย) วิธีการทำบุญด้วยการบริจาคทาน เป็นเรื่องของจิตเกี่ยวเนื่องกับสิ่งของที่จะทำ ทาน มีหน้าที่กำจัดกิเลสอย่างหยาบคือความโลภได้ ผู้ที่ได้บุญจากทานมัยย่อมเป็นคนกว้างขวาง เป็น ที่รักและเคารพของปวงชน สมานไมตรีกันไว้ได้ทุกชั้น ทั้งยึดถือประโยชน์ของคนที่มีทรัพย์ได้ด้วย เราจำแนกทานออกเป็น 2 อย่างคือ 1. อามิสทาน เป็นการสละทรัพย์ของตนแก่คนทั้งหลาย ด้วย อหยาศัยเมตตาเพื่อแผ่ เช่น ถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร คนชรา ขอนาน ผู้ตกยาก เป็นต้น 2. ธรรมทาน เป็นการแนะนำสั่งสอนชี้แจงให้ผู้อื่นรู้จักบาปบุญคุณโทษ ให้วิชาความรู้ ดังพุทธภาษิตที่ว่า "สัพพะทานัง ธัมมะทานัง ชินาติ" แปลว่า การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ ทั้งปวง การทำบุญด้วยการรักษาศีล (สิลมัย) วิธีการทำบุญด้วยการรักษาศีล เป็นเรื่องของจิตเกี่ยวเนื่องกับกายวาจา สิลมัยมี หน้าที่กำจัดกิเลสอย่างกลาง คือความโกรธได้ ผู้ที่ได้บุญจากสิลมัยย่อมเป็นที่รักและเคารพของชนทั้งหลาย หมดความรังเกียจซึ่งกันและกัน ทั้งทำให้เป็นคนองอาจด้วย การทำบุญด้วยการภาวนา (ภาวนามัย) วิธีการทำบุญด้วยการภาวนา เป็นเรื่องของจิตอย่างเดียว ผู้ที่ได้บุญจากการ ภาวนามัย ย่อมเป็นคนหนักแน่นมั่นคง แม้กระทบกระทั้งอารมณ์ใดๆ ย่อมจะไม่หวั่นไหวไปตาม อารมณ์นั้นๆ การภาวนา เป็นการอบรมจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีและให้ฉลาด สำหรับคนทั่วไป ได้แก่ การศึกษา เล่าเรียน หมั่นฟัง หมั่นคิด หมั่นท่องบ่นหลักวิชาการต่างๆ หมั่นสนทนากับ ท่านผู้รู้จนเกิดความฉลาด การภาวนาที่ละเอียดมากขึ้น และ สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรม 4 ประการ ที่ช่วย ประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความ ผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาติ ประกอบไปด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา

3. วิเคราะห์อานิสงส์ทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา ผลการวิจัยพบว่า 1. ทำให้มีความสุข เบิกบานที่ได้ทำบุญด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน 2. ทำให้มีโอกาสแสดง ความกตัญญูตเวทีต่อบรรพชนและเทพยดา 3. ทำให้มีการปฏิบัติตามจารีตประเพณี 4. เป็นแบบอย่างแก่ ลูกหลานเยาวชน 5. เป็นโอกาสที่ได้สังสรรค์กับเพื่อนบ้าน 6. ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับเพื่อนบ้าน 7. เป็นการทำนุบำรุงศาสนาอันเป็นที่เคารพสักการะของตน มีคุณค่าทางด้านกาย (กายสุจริต คือ มีความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย) คุณค่าทางด้านวาจา (วาสุจริต คือ

มีความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งใจถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา) คุณค่าทางด้านใจ(มโนสุจริต คือ มีความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ตั้งใจถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ) ถือเป็นประเพณีที่ยึดถือกันมาแต่โบราณ เกรงว่าจะสูญหาย ยิ่งเป็นชุมชนเมืองยิ่งต้องมีการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีเอาไว้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมหรือรากเหง้าของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้มีงานวิจัยที่สอดคล้องและสัมพันธ์ดังนี้คือ

1. สายันต์ไพเราะญัตติ์ กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ มนุษย์ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นเพื่อการอยู่รอดของตนเองเพื่อพัฒนาสังคมของตน และยังเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 3 ประการคือ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านสังคม 3. ด้านจิตใจและวัฒนธรรมยังเป็นเรื่องเดียวกันกับคำ ว่า สังคม ชุมชน และชาติพันธุ์ ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่โดยรอบมีการเรียนรู้ในการใช้และสืบทอดวัฒนธรรมนั้น ๆ จากรุ่นสู่รุ่น

2. เฉลิม พงษ์อาจารย์ ให้ความหมายคำว่าประเพณี หมายถึง แนวทางปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ที่นิยมยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งประเพณีแต่ละอย่างก็มีความสำคัญมีคุณค่า แตกต่างกัน ประเพณีที่มีความสำคัญ ซึ่งคนในสังคมจะต้องยึดถือปฏิบัติ เป็นเรื่องศีลธรรมเรียกว่า จารีตประเพณี ถ้าใครฝ่าฝืนถือว่า เป็นผู้ประพฤติชั่วร้ายแรง

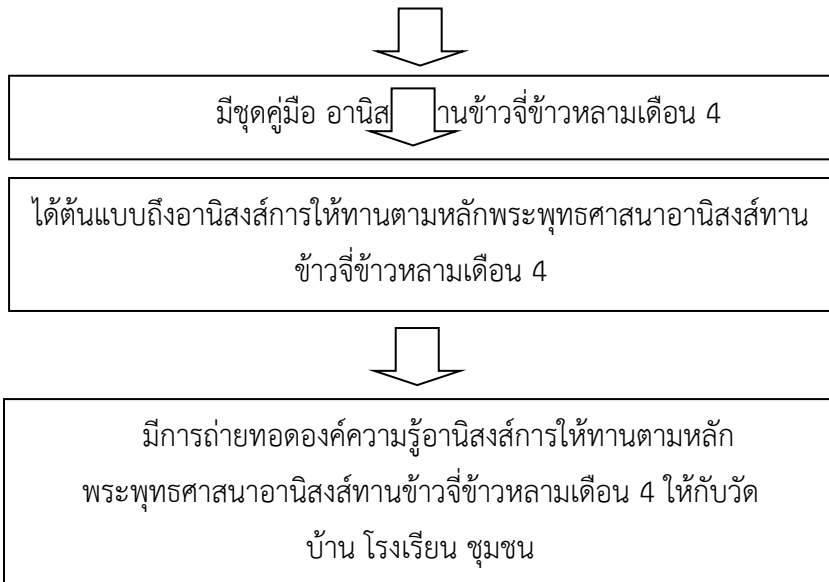
3. กาญจนา แก้วเทพ อธิบายถึงความเชื่อมโยงของวัฒนธรรม ในแต่ละด้านว่าเป็นวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้สั่งสม มารวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้างถ่ายทอด สะสม และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติ และความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของอันเกิดจากการคิด และการกระทำของมนุษย์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ วัฒนธรรมคือความรู้สึกรู้สึกคิดและการปฏิบัติของมนุษย์เอง โดยจะต้องมีระบบคุณธรรม และจริยธรรมเป็นตัวกำกับตัวความรู้ และการปฏิบัติของมนุษย์ในแต่ละสังคม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้คือ

การวิเคราะห์องค์ความรู้และการส่งเสริมประเพณีเดือน 12 เป้งเหนือ ตานเรือสะเปาคำ

ในจังหวัดเชียงราย

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความการวิเคราะห์อานิสฺทานข่าวจีข่าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนโดยเฉพาะในล้านนากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจที่เกี่ยวกับบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเรียกว่าซึ่งประกอบไปด้วยสาธารณะประโยชน์ที่พึงจะได้รับอยู่หลายประการด้วยกัน คือ

เป็นการแสดงออกถึงความเป็นผู้มี ความกตัญญูต่องานที่บรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วเป็นการแสดงถึงความสามัคคีปรองดองในหมู่ญาติพี่น้องให้มีความรักใคร่กลมเกลียวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันส่งผลให้เกิดความเบิกบานใจสุขใจของผู้ที่ได้กระทำการปลูกฝังบรรดาลูกหลานให้ได้รับการตอบแทนบุญคุณบรรพบุรุษว่าคิดปรารภนาสิ่งใดและได้ซึมซับเอาคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งยังเป็นการได้ร่วมสืบทอดรักษาระเบียบประเพณีปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนิกชนที่ดีตลอดถึงได้สืบทอดแนวทางการปฏิบัติของบรรพบุรุษที่ทำนวางแนวทางไว้ให้

จากการศึกษาอานิสฺทานข่าวจีข่าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อชาวล้านนาพบว่าชุมชนในจังหวัดเชียงรายในล้านนาได้มีการทำบุญถวายทานที่เป็นการอนุรักษ์และการประสาน

สิ่งที่เป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติซึ่งมีหลายเรื่องที่เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น
การทำนาปลูกการเลี้ยงสัตว์การอยู่รวมกันของชุมชนและมีโอกาสได้ทักทายปราศรัยกันเพราะวัด
เป็นที่รวมจิตใจด้วย

จากการศึกษาอิทธิพลในล้านนาต่อการดำเนินชีวิตของจังหวัดเชียงรายพบว่าการทำบุญถวาย
ทานที่มีต่อการดำเนินชีวิตของจังหวัดเชียงรายด้วยการอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นมี
ความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากด้วยว่าเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีไทยอีก
ทั้งการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นยังส่งผลให้คนไทยมีนิสัยฝักใฝ่ในการทำบุญมี
ความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตลอดถึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ต้องรวมตั้งแต่เกิดจนถึงตายแม้กระทั่งจะ
เสียชีวิตไปแล้วก็ยังมี การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรนำผลการวิจัยไปเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ โดยการ
ออกแบบโครงการ หรือกิจกรรม ตลอดจนถึงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำรงรักษา
ประเพณีดังกล่าวให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความสามัคคีในชุมชน หรือเครือญาติ
ต่าง ๆ

2. สถาบันการศึกษาควรทำการศึกษาวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว
ตลอดจนควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของประเพณีดังกล่าว

3. สถาบันสงฆ์ควรทำการสำเร็จความคิดเห็นของประชาชนกับการอนุรักษ์และสืบ
ทอด ประเพณีของชาวล้านนา ที่นับจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการวิเคราะห์หอนิสสัยทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ที่มีคุณค่า
และอิทธิพลต่อชาวล้านนา จังหวัดเชียงราย

1. ควรที่จะศึกษาคัมภีร์ล้านนาตามวัดถ่ายทอดออกมาเป็นหนังสือ ที่เป็นคติธรรมที่ปรากฏในประเพณีทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ในล้านนา เชียงราย เป็นสื่อสอนธรรมกับประเพณีในลักษณะเดียวกันของภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษานิยมเปลี่ยนแปลงไปของชาวล้านนา กับค่านิยมในไทยประเพณีทานข้าวจีข้าวหลามเดือน 4 ว่ายังคงมีความสำคัญต่อการสร้างสังคมเข้มแข็งหรือไม่
3. ควรศึกษามีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง ประเพณีไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของต่างประเทศ

References

- ศิวาพร วัฒนรัตน์, (2553) “วรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา : ลักษณะเด่น ภูมิปัญญาและคุณค่า”, รายงานการ วิจัย (สกว).
- สนั่น ธรรมธิ, (2564) การทำบุญข้าวจีข้าวหลาม, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://art-culture.cmu.ac.th/th/>.
- อนุภาพ ธีรลาภ, (2561) การมีส่วนร่วมและการเตรียมชุมชน, (กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสอนสาธารณสุขมูลฐาน).
- พงษ์ธร จันทรสวัสดิ์, (2561) เงื่อนไขการมีส่วนร่วม, (กรุงเทพฯ : เครือข่ายของการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน).
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, (2561) เงื่อนไขการมีส่วนร่วม, (กรุงเทพฯ : เครือข่ายของการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน,).